

פרוטוקול מס' 22

מישיבת ועדת החנוך והתרבות
יום ד', כ"ד באדר ב' תשל"ל - 1.4.1970, שעה 8.45

נ כ ח ו :

חברי הועדה:

- א. כץ - היו"ר
- ס. אניזוהר
- נ. אליעד
- ס. בן-פורח
- ח. גרוסמן
- י. ורדיגר
- ד. קורן
- א. רזיאל-נאור

מוזמנים:

- י. שריד - מנכ"ל משרד החנוך והתרבות
- עמנואל יפה - סמנכ"ל משרד החנוך והתרבות
- ד"ר ח. יחיל - יושב-ראש רשות השדור
- ש. אלמוג - מנכ"ל רשות השדור
- ח. פינסקר - מנהל הטלביזיה
- נ. כהן - היועץ המשפטי של רשות השדור

מוזכיר הועדה:

ח. פלקסר

רשמה:

ס. איזנברג

סדר-היום:

- א. דברים לזכרו של נתן אלתרמן ז"ל
- ב. המסך הדיון על מעמד המורה בישראל -
תשובת סגן המנהל הכללי של משרד החנוך
והתרבות מר ע. יפה.
- ג. תשובת נציגי רשות השדור לשאלות חברי
הועדה בעקבות סיור הועדה בבית הטלביזיה.

א. דברים לזכרו של נתן אלתרמן ז"ל

היו"ר א. כץ: אני פותח את הישיבה.

נתייחד עם זכרו של הסופר והמסורר נתן אלתרמן שהלך השבוע לעולמו. נתן אלתרמן ישר בזכרונו כמסורר לירי, כמסורר שביטא התרחשויות ורחשי לב, ביטא שאיפות של האומה; חלקים נכבדים בה בתקופות שונות, לפני הקמת המדינה ולאחר מכן.

נתן אלתרמן ייזכר כלוחם בשירה ובפרוזה. נדמה לי שאין ספק שמקומו לייד הכותל המזרחי של ספרותנו שמור לו. כל אחד מאנשי הספרות והשירה, צעיר ומבוגר, בן אסכולה זו או אחרת, ימצא בשירתו של נתן אלתרמן את הניסוח שלו.

מרבנים לדבר על תקופות רנסנס בשירה. ואין לי ספק שנתן אלתרמן מבחינה זו שייך לקבוצה שבישרה את התחייה בשנות השלושים, הארבעים, החמשים והששים שלנו; אם כי בשירתנו כל דור הוא דור התחייה; דור ההשכלה, דור התחייה בארץ ישראל שסימלוהו ביאליק וטשרניחובסקי ויותר מאוחר דור הפלמ"ח והקמת המדינה שנתן אלתרמן נתן לו בטוי בשירתו.

יהי זכרו ברוך.

(הועדה מכבדת בקימה זכרו של המסורר נתן אלתרמן ז"ל)

ב. המסך הדיון על מעמד המורה בישראל - חשובת סגן המנהל הכללי של ששרד החינוך והתרבות מר עמנואל יפה.

היו"ר א. כץ: ישיבה זו תוקדש לשני נושאים. בחלקה הראשון של הישיבה נשמע תשובותיו של סמנכ"ל משרד החינוך והתרבות מר עמנואל יפה על שאלות חברי הועדה בנושא סטטוס המורה. בחלקה השני של הישיבה נשמע תשובות אנשי רשות השדור על שאלות חברי הועדה בעקבות הסיוור שערכה הועדה בבית הטלביזיה.

ביום ב' הבא נסיים את הדיון בנושא תנועות הנוער. יש אפשרות שבשבוע הבא יביא בפנינו שר החינוך והתרבות את מקירתו עלמשרדו. עדיין לא נקבע המועד. כאשר יקבע המועד נשלח הזמנות לחברי הועדה.

רשות הדיבור למר עמנואל יפה.

עמנואל יפה:

רבותי, אנסה להשיב על השאלות שלא לפי הסדר שנשאלו או שואליהן, אלא לפי עניניהן.

השאלה הראשונה שהוצגה היא - האם כל התמונה שהבאתי בפני הועדה היתה במקומה, האם היא ריאלית, כפי שאמר חבר הכנסת שלום לויץ, או אוטופית?

חובתי הראשונה לומר, כי אני עומד על מה שאמרתי בפעם שעברה. זו איננה אוטופיה. זו ריאליה, שהולכה ונעשית מריאליה אוטופית לריאליה מעשית. מתי ריאליה הופכת מריאליה אוטופית לריאליה מעשית? כאשר דנים בה לא בספרות מופשטת ובחוגים נסתרים של חושבי מחשבות וחולמי חלומות, אלא כאשר מתחילים לדון בה במשרדים ממשלתיים. יכול להיות שיהיה בשלון בשלב מסויים. אבל הענין עכבר כבר משלב של מחשבה על ביצוע או אי-ביצוע וכבר התחיל המו"מ על סעיפים מסויימים.

נשאלתי, האמנם אני מאמין שכל מחנך יגיע בבוא היום להכשרה של 4 שנים עם תואר ראשון. הדבר כבר נעשה לגבי כל המורים המקבילים הכשרה באוניברסיטה. והסמינרים תוך 5 השנים האחרונות צועדים צעדים ברורים לקראת זה. כיום יש קורסים תלת-שנתיים ביותר ממחצית הסמינרים. היום יש הצעה באוניברסיטה לנסות שלוב של האוניברסיטה עם סמינרים, כאשר התנאי האחד הוא, שהסמינר יתן קורס 4 שנתי מוכר של ידי האוניברסיטה, והקורס יסתיים בתואר ב"א בסמכות האוניברסיטה. הכרזות שר החנוך והתרבות אומרות במפורש שאנו הולכים לקראת השכלה אקדמית לכל מורה וגננת, ותואר ראשון בכלל זה.

אני הדגשתי בפעם שעברה ואני ממשיך באותו "שגעון" שתואר ראשון והכשרה אקדמית אינם אותו דבר. יש לפני "הד החנוך" האחרון וכו' המצעים של הסייעות השונות בהסתדרות המורים. ואילו הרציתי פה לפני שהופיע גליון זה, היו יכולים לסעוך נגדי: "לקחת את "הד החנוך" והבאת דברים שמצאו חן בעיניך. ב"הד החנוך" יש הרבה דברים שאמרתי בפעם שעברה. אביא כמה דוגמאות בחפזון. למשל, בענין השלבים השונים בהתקדמות בחוץ המקצוע, כותבת סיעה אחת שהיא "תפעל למען הנהגת דירוגים נוספים במערכת השכר של המורים". זה לא בדיוק בכיוון שלי. אבל מדברים על כך.

חברת הכנסת רזיאל-נאוד הביעה חששות מפני סוגים שונים של מורים. כותבת סיעה אחרת במצעה: "יש ליצור דרגות התקדמות - - -".

ד. קורן:

איזו סיעה?

עמנואל יפה: הסיעה הראשונה שממצעה ציטטתי היא סיעת המערך; והסיעה השניה - סיעת הליברלים העצמאיים.

בענין הרמה האקדמית, אומר המערך: " - - - ותועמד על רמה אקדמית". וארגון המורים הדתיים אומר: "העלאת הרמה של הסמינרים לרמה אקדמית תוך שיתוף מלא עם האוניברסיטאות".

ומה אומרות הסייעות בענין ההשתלמות? המערך אומר: "ההשתלמות לווה את המורים לסוגיהם בכל שנות עבודתם - - -".

הדבר השלישי שמדובר עליו במצעים הוא - שיחופו של המורה בהשפעה על הנעשה בשדות החנוך. זה נושא שכל כך הרבה נאמר והוכרז עליו, "אינני צריך להביא עדויות בוספות. המצעים השונים

תובעים לשתף את נציגי המורים. והארגונים בהכרעות בעניני חנוך, חנוך וכיוצא באלה. ואני תובע יותר מזה. אני דברתי על הצורך לתח למורה בכל מקום מסלולי השפעה במסגרת הקטנה שלו ובמסגרת הגדולה יותר. חייב המורה להיות בעל אפשרות להשפיע וליצור, וזה קשור לענין הסולמות שהזכרתי.

חברת הכנסת רזיאל-נאור אמרה, שיהיו לנו סוגי מורים שונים ומשונים, דבר שרצו להנהיגו בימי הבריטים וקמה עליו צעקה גדולה. אני טוען שגם היום יש לנו סוגי מורים שונים בצורה הרבה יותר חמורה; כי זה לא נעשה בשיתוף עם המורה שאומר: אתקדם יותר, אשתלם יותר, אלא זה נעשה מתוך גורמים חיצוניים; האחד גמר אוניברסיטה והשניה גמרה סמינר. היום הנחיתות של הסוגים השונים מבחינת המעמד החברתי, היא בולטת. בהצעה שלי יש תיקון לזה - הסוד של כל המחנכים הוא אחיד - מעמד בעל תואר אקדמי ראשון, ואחר כך ניתנים מסלולי העליה לפי רצונו של המורה. ומי שאינו רוצה, אל יחאמץ.

עד כאן לשאלת האוטופיה. יש דברים שאינני יודע אם ומתי יתבצעו. בדיון בהנהלת משרד החנוך אתמול יצאתי מאוכזב מהיחס לתביעה של מערכת חנוך אחידה ביסודה לכל המחנכים. פירוש הדבר, שמקבל ההכשרה לחנוך העל-יסודי ולגן הילדים, יהיה להם בסיס משותף. ועכשו אינני מדבר מבחינת התכן אלא מבחינת המעמד האקדמי. נשוב לזה מפעם לפעם ונראה אולי גם זה יתקבל. בכל אופן, היום אתה יכול לדבר על כך, ואין צוחקים לך בפנים. ואני משער שתוך חמש שנים יהיה חמוה שצריך היה לשכנע שהדבר מציאותי.

נקודה שניה - האשימו אותי בכך שאני תולה הכל בהכשרתו של המורה ומאמין שהסטטוס של המורה ישחנה עם שנוי הכשרתו, או שיש להסיק מהרצאתי, שהיתה בה רוח נכאים ואין תקוה. ולא היא. הזכרתי ענין השכר. לא עמדתי על כך, כי אינני חושב שזה הגורם היחיד. ברור לי שאצל הגברים עלייה ניכרת במשכורת תהיה גורם חשוב. ברור לי - ואינני מייצג את משרד החנוך ולא שום גוף אחר - שיש שוויוניות מוגזמת אצלנו בעניני שכר הפוגעת בענין החנוך ובסטטוס של המורה. נראה לי שלא הגיוני הוא שמורה שבעלה הוא המשתכר הראשי ומורה שאשתו אינה עובדת מקבלים פחות או יותר אותה משכורת.

י. שריד: למעשה המורה מקבלת משכורת כאם, שהיא קצת יותר גבוהה. וכבר היו תביעות של המורים הגברים לשוויון זכויות.

ע. יפה: המשכורת של המורה בנויה על משכורת יסוד ותוספות למיניהן והתוספת המשפחתית שהיא אפס. אילו היתה תוספת המשפחה דבר של ממש, למי שבן-זוגו אינו עובד, לא היתה פגיעה באשה. אני מאמין במשכורת, אבל אינני מאמין שהיא הפתרון היחיד. אני מאמין שיש עוד המון גורמים אחרים, מקצועיים וחברתיים, שלא נוכל לשנותם בעזרת הכשרה. אני תבעתי תנאים גם פיזיים וגם מקצועיים למורים, ותנאי השפעה והבעת דעה והתחדשות ואפשרות של עלייה בסולם. יחד עם זאת אמרתי שאני רואה את התשובה המרכזית בתקופה הקרובה בהעלאת הכשרתו של המורה על מנת שיתחיל בנקודה יותר גבוהה מאשר התחיל עד עכשו.

בדיוק כאשר חזרתי הביתה מהישיבה הקודמת קבלתי כמנהגי את הירחון של משרד החנוך האמריקאי, שמצדו האחד בעיית הסמים - שהיא הבעייה המרכזית בכמה מדינות - ומצדו השני מחקר על הפמיניזציה של ההוראה, שמסקנתו העיקרית לאו דוקא בסטטוס, אלא שהנשים פחות נאבקות על האוטונומיה של המורה ועל האפשרות להביע דיעה, כי יש להן נושאים שקרובים להן יותר, כמו עניני המשפחה.

אני מאמין שאחוז הנשים בשנים הקרובות יעלה, גם אם נחזק את ההכשרה ושאר הדברים הטובים שאמרתי. מ-1961 בכל ארצות אירופה אינני זוכר אם יש ארץ אחת שבה אחוז הנשים בהוראה קטן

מאשר בישראל; בגרמניה המערבית אחוז הגברים יותר גבוה.

י. שריד: בארצות סקנדינביה שכר המורים הוא מהגדולים בעולם. אמר לי מנהל משרד החנוך בשוודיה: אנחנו יכולנו להרשות לעצמנו לעשות נסיון ולהעלות משכורת המורים, כדי למשוך גברים להוראה; אך לא הצלחנו למשוך גברים להוראה.

ד. קורן: ומה על הסטטוס?

י. שריד: הסטטוס של השוודים הוא - דירה בעיר, דירה בכפר, מכונית אחת או שתיים וסירה. למורים יש כבר "סטטוס" זה.

ע. יפה: אני לא דברתי בהרצאתי על הסמינרים בלבד, אלא על מערכת שלמה אחידה, בין שהיא בסמינרים, ובין במוסדות שיהיו מכללות או קולג'ים בפיקוח האוניברסיטה.

חבר הכנסת קורן אמר שיש סכנה שהסמינרים יתרוקנו. לא אכנס להגיון החברתי או המכללי. יש לי רק העובדות. ב-5-6 השנים האחרונות, או מעלים בהדרגה את הדרישות בפני הנכנסים לסמינרים. קודם היתה גננת כל מי שגמרה י"א כיתות או 10 כיתות עם השלמה מסוימת. לסמינר יכול היה להכנס כל מי שגמר 12 כחות. אבל בתקופת השיא בשנות הששים היו 17 מדרשות למורי כפר, שבהם יכלו להכנס תלמידים אחרי י"א כחות. כל שנה הגברנו את הדרישות, וכל שנה גברה הנהירה לסמינרים. וזאת משום שגברה הנהירה להשכלה גבוהה. בתשי"ח היה מחזור של 1300 תלמידים בכל הסמינרים. בתשכ"ח 3800 תלמידים. והדרישות כל הזמן גדלו. והסלקציה כל הזמן גדלה. בתשכ"ו ובתשכ"ז נדחו כ-15 אחוז מהפונים. בשנים שלאחר מכן נדחו 24%. בתש"ך גמרו את הסמינרים כ-400 גננות, ובתשכ"א רק 70. מדוע? כי כאשר 70 גננות אלו נכנסה לכתה א של הסמינר, לא הרשינו להכניס אחרי י"א כחות; דרשנו גמר בית-ספר תיכון עם או בלי תעודת בגרות. במקום 400 היו 70. ואחר כך 140 ובתשכ"ה - 300 בתשכ"ז 350; בתשכ"ח - 500. כאשר סיימו רק 70 גננות, קמה צעקה: "מה עשית, לא חהייה גננות, בסל את הדרישות". לא בטלנו. עכשו יש לנו בקורסים לגננות גם בעלות תעודת בגרות, שיכלו ללכת לכל מקום אחר; יכלו ללכת לאוניברסיטה אילו קבלו אותן, כי ציוניהן אינן מעל לממוצע.

הודענו שבעלת תעודת בגרות בקורס לגננות תהיה רשאית ללמוד שנה שלישית על מנת להיות גננת בכירה שהתמחתה בשנה שלישית באמנות או בלימודים עיוניים, כגון לימודי טבע או פדגוגיה ופסיכולוגיה.

בתשי"א קבעה ועדת דושקין שהסמינר צריך להיות תלת-שנתי; ומספר התלמידים בכתה ג' בכל הסמינרים בארץ עלה במשך השנים מ-34 ל-240,134,91, 431 בתש"ל ואנו מצפים ל-580-600 בתשל"א. הדרישות מוגברות, באים יותר תלמידים, ובאים תלמידים יותר טובים.

נ. אליעד: כמה מתלמידי הסמינרים הם בנים?

ע. יפה: מהמספר הגלובלי עד 14 אחוז בנים. יש כיום כ-5800 תלמיד בסמינרים ומהם 14 אחוז בנים.

היו"ר א. כץ: רובם במסגרת הממלכתית-דתית.

ע. יפה: בקורסים לגננות ולמורות לכתות א' ב' אין לומדים בנים. יש מוסדות שמיועדים לבנות בלבד - מורות לחפירה, ולתזונה ולכלכלת הבית. במספר זה נכללים 6 מוסדות של אגודת ישראל מהם רק במוסד קטן אחד על יד נחלת יהודה לומדים בנים.

המספרים של עשר השנים האחרונות אינם מעוררים את השאלה כפי שהתעוררה כאן, למרות שהשאלה קיימת. ההנחה היא -

תעמיד דרישות יותר חזקות, יבואו האנשים היותר חזקים. ואם נגיע למצב שהלימודים האלה יתנו תואר ומעמד דומה לאחרים, והמשך של לימודים, יש ודאי בנים רבים שיהיו מוכנים לבחור במסלול זה.

אינני מאמין שנחזור לימים שהנשים היו פחות מ-60% של כוח ההוראה. היום הן מהוות 60 אחוז בקירוב, כולל הגננות.

נשאלה שאלה, האם הסמינרים מוכשרים להכין מורה טוב? ונאמר, שאיננו מחדשים מספיק; יש מסורת שהיתה טובה פעם ואיננה טובה היום. חבר הכנסת קורן הוסיף, "אם זוהי דרך המלך להוראה באמצעות האוניברסיטה, זוהי סלקציה שלילית; יש ללמוד מלכתחילה להיות מורה; ואולי צריך לתת לגומר הסמינר תואר ב"א". מאידך שאל חבר הכנסת אליעד, האם לא תהיה זו מחשבה מהפכנית להעביר כל הכשרת המורים לאוניברסיטה?

אני חושב שעל שני דברים אלה היתה בנויה הרצאתי; לא הסמינר מכין את המורה הרצוי - שאילמלא כן לא היתה שאלה - ולא האוניברסיטה. אנו אומרים שגומר הסמינר הולך ברצון להוראה, כי הוא בא מלכתחילה להוראה, בין שעשה זאת בליה ברירה ובין שעשה זאת מתוך רצון. ההולך לאוניברסיטה ברוב המקרים אינו מכוון מלכתחילה להוראה. לסמינר יש היתרון הזה. אבל יש לו החסכון שעד היום, למרות כל שנויי התכניות - ותכניות הטבע עובדו בעזרת המרכז להוראת מדעים של מכוון ויצמן ועדיין זה לא די. אנו מדברים על רמה מקצועית אקדמית והעלאת הסטטוס. אמנם אסור למי שאינו מאנשי האוניברסיטה לבקר. אבל מבחינה מדעית הם נותנים רמה גבוהה. מבחינת הנטייה להוראה, אין הם מפנים את הלומד אל ההוראה. ויש סלקציה שלילית מסויימת; בייחוד סלקציה של נשים. במקצועות מדעי הרוח, מקרא וספרות מלכתחילה נרשמות יותר נשים. ומה עשות כל הנשים כאשר הן מקבלות את התואר ב"א. הן לא תהיינה חוקרות. אלו שאינן נושרות, פונות לבית ספר לחנוך. לכן איננו מרוצים גם מהאוניברסיטה. לכן באה הרצאתי על המבנה החדש של ההכשרה. לכן בודקת האוניברסיטה העברית אפשרות של הקמת קורס ארבע-שנתי שמלכתחילה יהיה מכוון להוראה ותורה, ולא שגומר התואר הראשון מדביק לו תעודת הוראה. מתכוונים לתת הטבות ולמשוך 50 מעולים מבחינה אקדמית ולהתחיל בזה כצעד ראשון של קולג' לחנוך בתוך האוניברסיטה. אנחנו עוד מתווכחים. המשרד אומר לאוניברסיטאות: בואו תהיו שותפים אתנו בטיפול בסמינרים. אנו רוצים שתביאו אותם לרמה כזה שתורשו לעצמכם להביא אותם לתואר ב"א. עתה בודקים את הדרכים והגבולות. אני המנימליסט מבחינה זו אומר: את, האוניברסיטה, תפקחי על החמר הנלמד. עשיית המורה, אינני רוצה שתתערבי בזה, כי אינך מצליחה בזה גם עכשו.

הסמינרים הקבוציים יהיו הראשונים שיכנסו לתכנית זו. אוניברסיטת תל-אביב עומדת לקבל את סמינר אורנים כשלוחה וסמינר הקבוצים. בבית ברל תקום מכללה שתכלול את הסמינר שקיים שם. ויתכן שהאוניברסיטה בתל-אביב תכלול את בית המדרש לחנוך גפני במכוון וינגייט.

אנו מנהלים מו"מ עם האוניברסיטה גם בשטח אחר. הם מכשירים מורים לחנוך התיכון במקצועות אקדמיים. ואין לי ספק ששום מוסד אחר לא יוכל לעשות זאת. גם הסמינר המעולה לא יכין מורים למתמטיקה לכחות י"א-י"ב. המאבק שלנו עם האוניברסיטה הוא בשטח של הצמדת ההכשרה אל ההוראה ללימודים עיוניים; והכללת קורסים בכל הלימודים שתהיה להם גם משמעות למורה בעתיד. המו"מ עם האוניברסיטה הוא קשה ואטי.

למרות שכל האוניברסיטאות - ואני אומר זאת בהוקרה -

קבלו על עצמן את המשימה של הטיפול בחנוך כמשימה שוות-ערך לזו של טיפוח המדע, - דבר שלפני עשר שנים לא היינו מעיזים לחלום עליו - יש קשיים רבים באוניברסיטה. יש ענין של חופש אקדמי, שהוא ענין מקודש, ואין איש רוצה לפגוע בו. אבל החופש האקדמי הוא הביורוקרטיה השמרנית הקשה ביותר בעולם; כי חופש אקדמי פירושו, שהמומחה הגדול למדע מסויים, מלמד אותו כפי שהוא מלמד, ואינו מוכן לשמוע שיש דברים אחרים. גם באוניברסיטאות באמריקה יש חופש אקדמי במובן תכן הדברים. אבל אם צריך לתת קורס כזה או אחר לתואר ב"א, לא המומחה לבדו קובע.

ועתה, במקום להשיב על שאלות, אקרא לפניכם חלק מעשרים הנקודות שהכינותי בשביל השר שרצה לדעת סיכום הדברים בתחום זה:

1. כל האוניברסיטאות קבלו עליהן כמשימה מרכזית, לצדו של טיפוח המחקר והמדע את הכשרת המורים ואת השירות לחנוך. בכל האוניברסיטאות הוקמו ועדות לטיפול בנושאים אלה.

2. האוניברסיטה העברית ומכון ויצמן למדע שותפים למשרד החנוך והתרבות במכון להוראת המדעים (מדעי הטבע) והאוניברסיטה העברית - גם במרכז להוראת מדעי הרוח והחברה. אנשי האוניברסיטה פעילים בכל הועדות לעריכת תכניות לימוד חדשות ובמפעלי השתלמות למורים.

3. האוניברסיטה העברית בירושלים קבלה עליה להכפיל את מספר המקבלים בה הכשרה להוראה תוך 3-4 שנים, החל מתשל"א. המו"מ של משרד החנוך והתרבות עם האוניברסיטאות האחרות בענין זה יחדש בקרוב. הכוונה היא להגיע תוך 3-4 שנים להסמכה של 2000-2500 מורים לשנה במוסדות להשכלה גבוהה. וזה מחוץ לסמינרים וקורסים למקצועות שונים, כמו בחי הספר החקלאים והימיים.

4. האוניברסיטאות התחילו בבדיקת דרכי ההכשרה שהן נותנות למורים לחנוך התיכון. באוניברסיטה העברית הוכנסו שנויים בלימודי "תעודת הוראה" בבית הספר לחינוך. באוניברסיטת בר-אילן נערכו תכניות להכשרת מורים לחטיבת הביניים, שהן שונות מן הנעשה בהכשרה לכתות הגבוהות של בית הספר התיכון. גם בענין זה יימשך המו"מ.

כמעט כל המורים, שהועברו מן החנוך היסודי להוראה בחטיבת הביניים כבר התחילו בהשתלמותם. חלקם בקורסים הסדירים באוניברסיטאות - לקראת התואר האקדמי הראשון, וחלקם בקורסים להסמכה, הנערכים גם הם באוניברסיטאות או בשיתופן, אך אינן מיועדות להקנות תואר. קורסים כאלה להסמכה בלימודי הטבע ניתנים באוניברסיטת בר-אילן. בחקלאות - בפקולטה לחקלאות ברחובות; במתמטיקה, גיאוגרפיה, מקרא והסטוריה באוניברסיטת תל-אביב ובמכון האוניברסיטאי בחיפה. בזה האחרון ניתן קורס בלשון וספרות.

ד. קורן: בקורסים אלה צוברים המורים קרדיט לתואר ב"א?

ע. יפה: ההנחה היא שהתלמידים ששייגו הישגים גבוהים ייחשבו להם כרדיט ביום מן הימים, כאשר ירצו ללמוד לתואר ראשון.

6. האוניברסיטאות בודקות, לפי בקשת המשרד, את האפשרות של יצירת קשרים עם בתי המדרש למורים (הסמינרים) לשם העלאת הרמה של הלימודים האקדמיים בהם עד כדי מתן תואר ראשון.

מתקרב לסיומו המו"מ בענין זה בין אוניברסיטת תל-אביב ובין סמינר אורנים, סמינר הקבוצים בתל-אביב ובית המדרש למורי חנוך גופני במכון וינגייט. קשרים עם סמינרים אחרים נבדקים גם באוניברסיטה העברית בירושלים ובאוניברסיטת בר-אילן. כאלטרנטיבה נבדקת במשרד האפשרות של ארגון הסמינרים בחוץ מכון ארצי - ממלכתי וממלכתי-דתי - עצמאי, בעל סמכויות של מוסד אקדמי.

7. בינתיים נערכה רביזיה - רביזיה שנייה - בארגונים ובתכניותיהם של בתי המדרש למורים ולגננות. בשנת תשל"א יכשירו מוסדות אלה גננות ומחנכות לגיל הרך, מורים כוללים לבתי הספר היסודי - כתות ג'-ו' - שיהיו גם מומחים במקצוע עיוני או אמנותי, מורים מקצועיים שונים ומורים למקצועות מסויימים בחטיבת הביניים.

8. בפעם הראשונה תוכלנה גם גננות ומחנכות לגיל הרך - בעלות תעודת בגרות - ללמוד לימודי שנה שלישית, ולא רק שנתיים, כדי להתמחות בשטח מסויים. המורים לבית הספר היסודי והמורים המקצועיים יכולים לבחור בין קורס של שנתיים - מורה מוסמך - וקורס של שלוש שנים - מורה מוסמך בכיר. ואצל המקצועיים - גם הסמכה להוראה מקצועם בחטיבת הביניים. המורים לטיבת הביניים ילמדו שלוש שנים ויהיו חייבים בהשלמה עד להיקף הלימודים המקובל לתואר הראשון בקירוב.

9. כבר נבדקות האפשרויות של עריכת קורסים ארבע שנתיים בבתי המדרש, לקראת התואר הראשון ותעודת הוראה, בין בצמוד לאוניברסיטה ובין במסגרת "המכון הארצי". פעולה זו אם יוחלט עליה, תיעשה תוך 4-5 השנים הקרובות.

10. כבר נבדקות האפשרויות של עריכת קורסים ארבע-שנתיים בבתי המדרש לקראת התואר הראשון ותעודת הוראה, בין בצמוד לאוניברסיטה ובין במסגרת המכון הארצי. פעולה זו, אם יוחלט עליה, תיעשה תוך 4-5 השנים הקרובות.

11. לאחר שנתיים של הגבלה במספר התלמידים בסמינרים, בגלל עודף זמני של מורים בחלקים מסויימים של החנוך היסודי, נקבעה לשנת תשל"א, הגדלה מסויימת של מספר התלמידים - אך מספר המוסדות הוקטן במשך שלוש שנים מיותר מ-60 לפחות מ-40). ההרשה עד כה לשנת תשל"א, שהתחילה באמצע פברואר היא ערה ויש מקום להניח שהמיכסה שנקבעה תתמלא.

בין החידושים בעבודתם של בתי המדרש למורים - הכשרת גננות אומנות שמקבילות הכשרה מיוחדת לקליטת הילד בראשית לימודיו. אנו מקווים תוך שנתיים למזג את המסלולים ולהוציא מטפלת לגיל הרך, מגיל הגן עד כיתה ג' היכולה לטפל גם באם הצעירה ולהדריך אותה.

מורים לבתי ספר יסודי בן 6 כתות. מורה כזה יוכשר לכתות ג' עד ו' ויוכשר כמורה כולל עם התמחות במוסיקה או לשון זרה - אנגלית, צרפתית או ערבית. הכוונה היא שמורה כזה יגיע לקורס של שלוש שנים של מורה מוסמך, שמהן שנה שלמה תהיה מוקדשת להעלאת מעמדו בשטח מסויים, שיהיה לא רק מורה כולל אלא גם בעל מעמד מקצועי. בית הספר המסודר מבחינת גיל התלמידים יהיה צריך לבנות עבודתו על צוותים ופחות על מורים מקצועיים. קשה לפרנס מורה למוסיקה בבית ספר מכתה א' עד כיתה ו', כאשר כתות א'-ב' תפוסות על ידי המורה הכולל. מורה כזה צריך היום לרוץ ללמד בשלושה בתי ספר. יהיו בצוות הקטן של בית הספר הקטן מומחים שישלימו כל הצרכים של הכתות. זה חזון למועד.

סוג שלישי - מורים מקצועיים לחנוך גופני, אמנות, ציור, מלאכה, תזונה, כלכלת בית ומוסיקה. אלה לומדים ברגע זה שנתיים והם תאיים להורות בבית הספר היסודי. ואם הם בעלי תעודת בגרות, ולומדים שנה שלישית, הם רשאים להורות בבית הספר העל-יסודי.

הסוג האחרון - מורים לחטיבת הביניים. אנו מבטיחים על זה כעל משימה שאיננה לדורות, אלא משימה זמנית.

היו"ר א. כץ: אפשרית?

ע. יפה: אפשרית. הלומדים הם מורים עם רצון טוב במקצוע שהם רוצים להתמחות. הם לומדים 12-18 שעות בשבוע במכון וחובה עליהם להשלים 300-400 שעות כדי לקבל רשיון קבוע לחטיבת הביניים בלי תואר. ברגע שהאוניברסיטאות יכנסו לתמונה, זה ישחנה. ובינתיים אנו בודקים את האפשרות של קרדיט מסויים מצד האוניברסיטאות.

בין החדושים האחרים, נעשה נסיון ראשון לשלב שלושה סמינרים גדולים למכון איזורי להכשרת מורים. המדובר בסמינר הקבוצים בתל-אביב, סמינר לוינסקי וסמינר שיין בפתח-תקווה. שלושתם יחד צירפנו תחת הנהלה משותפת. הם נשארו עצמאיים, אבל ההנהלה משותפת. ויש עכשו ויסות במסלולים, בכוחות הוראה, בציוד וכו'. וזה צעד לקראת קשר עם האוניברסיטה של תל-אביב, שבינתיים הסכימה לקבל את סמינר הקבוצים, וצעד לקראת פתרון אחר שהוצע במשרד - ליכוד הסמינרים תחת רשות אחת, שתהיה מוסמכת לתת תארים מטעם המועצה להשכלה גבוהה.

אמסור כמה פרטים בקשר להשתלמות. בחנוך היסוד, אחד מכל 4 מורים משתתף בפעולות השתלמות. ומכיוון שזה וולנטרי, וברוב המקרים אינו כרוך בשכר, הרי זה הישג שאנו חושבים שהוא מן היחידים במינם בעולם כולו בהשתלמות וולנטרית. אצל הגננות עולה ההשתתפות ליותר מ-1 מתוך 3 גננות. השתלמות זו יש לה צורות שונות. בכל השנה מתנהלים קורסים למקצועות שונים; קורסים למטודות, קורסים למתמטיקה. נערך קורס למתמטיקה שמשתתפים בו למעלה מ-400 מורים יסודיים מכל הארץ. הקורסים נערכים גם בזמן הלימודים וגם בקיץ. והיו כמעט 700 מועמדים שבקשו להתקבל. יש נהירה גדולה להשתלמות. ולא רק השתלמות המקנה גמול.

יש קורסים שתכליתם להכין את האנשים למשימות חדשות של המשרד, כמו הכנסת הטלביזיה. מאות מורים השתתפו בקורס קצר - כיצד תשתמש בטלביזיה ותשלב אותה בלימודים. יש קורסים להערכות לקראת הכתה החדשה.

המשרד מקיים מפעל מיוחד של השתלמות - בית הספר להשתלמות עובדי הוראה בכירים ברמת רחל שבירושלים. בבית ספר זה מקבלים מנהלים חדשים של בתי הספר הכשרה לתפקידם ומשתלמים מנהלים, מפקחים, מנחים, מרכזי מקצועות וכיוצא באלה. כיום אין לנו עדיין מסלול נפרד להכשרת מנהלים. לוקחים מורה טוב, או מורה גבר בעל מרץ שעושה רושם ועושים ממנו מנהלים. בבית הספר להשתלמות עובדי הוראה בכירים, הם מקבלים הדרכה. כל המנהלים של בתי הספר היסודיים עברו קורס זה.

אני רוצה להזכיר את שלוש קרנות ההשתלמות למורים, שאחת מהן היא בשיתופו של ארגון המורים התיכוניים, ושתיים בהשתתפות הסתדרות המורים. המורים חוסכים להשתלמות והבעלויות משלמות חלקן, והמורים יכולים לצאת לשנת לימודים שלימה במשכורת בשעור של 80 אחוז מהמשכורת הרגילה. עדיין מספר המשתתפים קטן יחסית, ויש הרבה סיבות לכך. אם זו אשה, קשה לה לחשב תכניותיה כאשר יש לה ילדים ולצאת לשנת לימודים שלימה. אם זה גבר, משכורתו השלמה לא תמיד מספיקה לצאת להשתלמות בשמונים אחוז מהמשכורת, כאשר יש הוצאות נוספות על נסיעות לאוניברסיטה. נדמה לי שצריך יהיה להכניס שנויים בעניין זה. ונדמה לי שבזה מאוחדות כל רשימות המורים שיש להוציא מורה לשנת השתלמות על חשבון משרד החנוך. מה יאמר המשרד על כך, אינני יודע.

אסתפק בזה, כי הגיע הזמן להפסיק.

אני מודה למר יפה על דברי תשובתו על שאלות חברי הועדה.

הג"ר א. כץ:

ב. חשוכת נציגי רשות השדור לשאלות חברי הועדה בעקבות סיור הועדה בבית הטלביזיה

היו"ר א. כץ: אנו עוברים לסעיף ב' בסדר-היום - חשוכת נציגי רשות השדור לשאלות חברי הועדה בעקבות סיור הועדה בבית הטלביזיה.

רשות הדיבור לד"ר יחיל.

ד"ר ח. יחיל: אתחיל בשאלותיו של כבוד יושב-ראש הועדה. שאלתו הראשונה היתה - מה הציפיות של הצופים לגבי הקטגוריות השונות של התכניות - תכניות בידור, תכניות בעלות ערך תרבותי, ועוד. עוד איננו יכולים לומר דברים מסוכמים בענין זה, אם כי יש לנו סקרים רבים; אבל אלה הם סקרים קצרים וחלקיים שנעשו במדגמים מוגבלים; כי סקר מקיף יותר אפשר לישות רק פעם בשנים אחדות ועריכתו דורשת תקופת זמן ארוכה יותר. אנו עושים זאת על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. אבל אנו מזמינים על ידי מכוניס אחרים סקרים ומשאלים במדגמים מוגבלים בשאלות מעטות, כדי לעקוב בהתמדה אחרי תגובות הצופים. כמובן שיש סיכון יותר גדול בסקרים כאלה שהם חלקיים; גם אם המדגם נעשה על פי כל כללי הזהירות, בכל זאת כאשר הוא מצטמצם ב-1200 נשאלים, הסכנה של טעויות גדולה יותר. על פי סקרים אלה אנו יכולים לתת חשוכת על כמה דברים שהם במקצת מלמדים אותנו. יש דבר אחד פרמננטי לגבי כל סוג התכניות, אחוז האנשים האומרים שאינם מסתכלים באותה תכנית, הוא בדיוק 19%. כמובן, אלה אינם אותם ה-19%, אחרת לא היו רוכשים מקלטי טלביזיה, אבל שאלנו לגבי 12-13 תכניות שונות, ולגבי כולן אחוז האנשים שענו: "אינני מסתכל" באותה תכנית מסתכם ב-19%.

היו"ר א. כץ: יש לי הרושם שזו טעות במכונה.

ש. אלמוג: זה מדגם חלקי.

ד"ר ח. יחיל: אמרתי שזה מתבסס על מדגם חלקי.

חשוכתיהם של אלה שהשיבו שהם מסתכלים בתכניות מתחלקות ל-4 קטגוריות:

- א) הייתי רוצה שלא ישדרו את התכנית הזאת;
- ב) הייתי רוצה שישדרו פחות;
- ג) הייתי רוצה שישדרו את התכנית כמות שהיא;
- ד) הייתי רוצה שישדרו יותר.

לגבי התכנית "משימה בלתי אפשרית" שתי הקבוצות השליליות מסתכמות ב-24% והחיוביות ב-46%;

לגבי התכנית "האגדה לבית פורטיט" שלילים -10%; חיוביים 46%; לגבי התכנית "רגע חושבים" - שלילים -16%, חיוביים 42%; לגבי התכנית "מדע ודעת" השלילים 7% והחיוביים 50%; התכנית "בומרנג" - שלילים 15%, חיוביים 18%.

א. רוזאל-נאור: זה עושה את ה"בומרנג" לחיובי?

ד"ר יחיל: נשאלתי מה אומרים הצופים ולא מה הערכתנו.

"מבט ספורט", שלילים 16%, חיוביים 56%; "המבדיל בין קודש לחול" - שלילים 15%, חיוביים 55%; "גורי ורינה" ותכניות דומות - שלילים 11%; חיוביים 32%.

"קלעים" - תכנית שאינה משודרת - שלילים 20%, חיוביים 42%;

השאלה השנייה היתה, כיצד הגיבה הנהלת רשות השדור על הבקורת שהושמעה באחרונה על רמת השדורים בטלביזיה לקראת עונת הקייץ? אנחנו כמובן ערים לבקורת שבאה מחוגים רבים כולל חוגי רשות השדור עצמה, עובדי הרשות, חברי מוסדות הרשות, העתונות, המבקרים, הכנסת, מוסדות צבור למיניהם. כל זה הצטבר לדברים שהבאנו אותם בחשבון בתכנון לקראת הקייץ במידת היכולת, לפי משאבי כוח האדם והמשאבים הכספיים. ואני אבקש שר פינסקר יביא את השנויים הבולטים בתכנית הקייץ. ויתייחס לשאלה השלישית של היושב-ראש לגבי העקרונות של הרכבת התכניות לילדים ומטרותיהן.

ח. פינסקר: השנוי העקרוני הבולט בתכנון הקייץ הוא - תפנית חדה יותר לעבר תכניות תרבותיות - תכניות תרבותיות מייבוא והדגשת הצד התרבותי שבהן, ותכניות שאנו מייצרים בעצמנו או מבקשים ממפיקים מקומיים לייצר בשבילנו. בתחום היבוא, אם עיינתם בתכנית, בודאי שמתם לב שמה שקרוי מתח ואלימות, נעלם כמעט לחלוטין, פרט לשתי תכניות: האחת - משימה בלתי אפשרית והשנייה - איש החוק, שאינה תכנית אלימה אלא תכנית בלשית מתחכמת ולא מכה יורה ומחסלת.

באשר לתכניות יבוא אחרות, בודאי ראיחם שאנו מביאים תכניות של סדרות דוקומנטריות ותכניות תיעודיות. יש תכנית "תעודה" שזכתה להדים חיוביים ועוסקת בתולדות התרבות מאז יוון ורומא ועד ימינו, שיוצרה על ידי הבי.בי.סי; ויש תכניות ספרותיות-תרבותיות, כמו "כנפי הנשר" ותולדות מלחמות שונות, ותכניות דרמטיות שקספיריות שנשדר בלילות שבת.

בייצור המקומי, אנו שמים דגש גדול יותר על תולדות הישוב, תולדות הארץ מאז מלחמת השחרור; אנו שמים דגש יותר חזק על ספרות, אמנות, דרמה. אנו עושים נסיונות ראשונים בתחום הדרמה שלנו על ידי עיבוד ספורים קצרים למערכונים דרמטיים של עד חצי שעה. דרמה זה דבר קשה לביצוע בטלביזיה. יש צורך במקצועיות גבוהה, וההוצאות הכספיות גם הן גבוהות. העברת מחזה מהבמה לטלביזיה זה אחד הדברים הקשים. צריך לקחת את המחזה ולתרגמו ללשון הטלביזיה וצריך להתאים את התפאורה לטלביזיה. לכן אנו בונים תכנית מיוחדת בשביל הטלביזיה.

אשר לתכניות הילדים - הדבר החשוב ביותר שעשינו בתחום זה הוא כמובן ריכוז כל תכניות הילדים ביד אחת. עד לתכנון הקייץ שיתחיל במאי, היה הטיפול בתכניות לילדים דפווי; כלומר, מספר מפיידיה רל יחד קיבל על עצמו קטע מסויים. היום העניין מרוכז ביד אחת, ידה המנוסה של הגב' סופר, שהוכיחה את יכולתה בטלביזיה בתכנית "סמי וסוסו". המטרות הן כמובן להקנות מידע, חוש אחריות, ולחנך לערכים, לאהבת אדם, לאהבת הארץ. איננו יכולים לעשות זאת עדיין לאורך כל השדורים. איננו יכולים לייצר תכניות לילדים בהפקה עצמית 7 ימים בשבוע; נסתפק אפוא בתכניות כאלה 4 ימים בשבוע. מה נעשה? בראש זראשיוה החכמית "גורי ורינה". זוהי תכנית שהרעיון שלה הוא דו-שיח בין בובות. העקרון היה נכון. אלא שהפורמט לא היה נכון, ובחירת הספורים לא היתה מספיק טובה. שינינו את זה. לשם כך צריך היה לשנות גם את הדמויות של גורי ורינה, כי לא יתכן שגורי ורינה שדברו בסגנון אחד יופיעו וידברו בסגנון חדש.

גם בתכנית "ספורט לבני הנעורים" יחולו שנויים. ובמקום להביא אירועי ספורט של השבת שעברה, יושם הדגש על ספורט לבני הנעורים ויעסקו באות-הספורט, ופעילויות ספורטיבית של ילדים.

שני החקדושים העיקריים בתחום ההפקה העצמית הם: התכנית "משתקצב"; הרעיון מייבוא מבריטניה. יתכן שניעזר בממאי התכנית מלונדון.

התכנית השניה - מגזין לבני הנערים, שתשודר ביום ששי, לפני כניסת השבת, שתעסוק במפגשים בין בני הנעורים, בינה לבין עצמם ובינם לבין נערים עולים; יוצגו בה חבביבים, ספרים טיולים וכיוצא באלה. יהיה בתכנית זו אלמנט אחד חגיגי לקראת קבלת שבת.

אלה הם השנויים.

ד"ר יחזל: שאלה נוספת של יושב-ראש הועדה היתה לגבי עמדת ההנהלה בנושא שדורי פרסומת בטלביזיה. אין עוד עמדה מגובשת. אנו העלינו את הנושא בוועדת הכספים של רשות השדור, שכולה היתה בדיעה חיובית לגבי שדורי הפרסומת. ובדיון על תקציב הרשות במליאת הרשות דווחנו על כך; והיו חברי מליאה שבדיון על התקציב התייחסו לנושא. אלה שדברו על הנושא, דברו בחיוב. לא עמדה השאלה להחלטה, כך שאינני יכול לומר, אם יש או אין רוב להצעה זו. אנחנו עורכים בדיקה של הבעיה מבחינה ארגונית כלכלית של השיטות השונות, כדי שיהיה לנו חמר מלא ככל האפשר לגבי הבעיות הכרוכות בהפעלת שדורי פרסומת, אם נגיע להחלטה כזאת. ברור שלא אנחנו נהיה הפוסקים האחרונים. אנחנו נביא את הנושא לממשלה. והענין יובא לכנסת ולועדת הכספים. הייתי רוצה לומר מלה אחת, שהיא דעתי האישית, אבל אני יודע שיש לה תומכים אחרים.

אני עקרונית בעד שדורי פרסומת. וזאת מטעמים אחדים. הטעם האחד - תקציבי או כספי. אנו השנה במצב תקציבי טוב יחסית. אם לא יהיו זעזועים בלתי צפויים, יש להניח שנוכל לקיים את התכנית הזאת מתוך הכנסותינו, כמעט ללא השתתפות אוצר המדינה. אתם יודעים שבחקציב השנה השתתפות האוצר היא מליון לירות. אבל אנו צריכים לראות את ההתפתחות שנים אחדות מראש. אני מניח שתוך שנה שנתים נגיע לרוויה במספר המקלטים, ואחר כך יהיה גידול אטי כשמשנה קיץ ברדיו. כלומר תהיה עלייה בהכנסות עוד שנה אחת. אינני חושב שרצוי שנגיע להעלאות נוספות באגרת הטלביזיה. לעומת זאת אני חושב שכאשר נתבסס יותר, יהיה רצוי שנגיע להרחבת התכניות. אין לי שפק שיהיה לחץ צבורי שנעלה את מספר שעות השדור מ-4 ל-6 ול-7 שעות ביממה. אז יוצר פער בין ההכנסות מהאגרה ובין ההוצעות, ויהיה צורך לגשר על פער זה.

הטעם השני - פרסומת בטלביזיה, אם היא נעשית באחריות, יכולה להיות גורם חיובי מבחינה כלכלית, מבחינת רמת הפרסומת הכללית בארץ. אנו עוד איננו מצטיינים בישראל בפרסומים. אני חושב שהאמנות הגרפית והתעשייה הגרפית, יכולה לקבל עידוד רב דוקא על ידי שדורי הפרסומת בטלביזיה יותר מאשר על ידי כל ענף אחר. אני חושב שתהיה לזה השפעה טובה על רמת הצילום והעצוב בטלביזיה בכללותה.

אינני אומר שאין נימוקים נגד שדורי פרסומת. ואינני מדבר על העתוי. אחד מחברי הממשלה, שהוא בעד שדורי פרסומת, אמר שיתנגד לכך אם נציע להנהיג אותם השנה; כי הוא אמר שאם מדיניות הממשלה היא - בלימת הצריכה, הכנסת גורם שיש בו השפעה פסיכולוגית לעידוד הצריכה, תסתור מגמה זו. יש דברים שיובאו לשיקול.

אני אישית מניח שנגיע לשדורי פרסומת. אני בטוח שלא נגיע אליהם בשנה זו.

לשאלתו האחרונה של יושב-ראש הועדה, האם יש צוותות עוקבים מבין צופי הטלביזיה, כפי שקיים הדבר לגבי הרדיו, לפי שעה - לא. אנו שוקלים לארגן צוותים כאלה. ויש נימוקים בעד ונגד. ברדיו הסתייענו במידה מוגבלת בצוותי מאזנים. איננו נעזרים בצוותים כאלה בערים אלא רק בישובים קטנים וישובים חקלאיים. לגבי הטלביזיה, אינני בטוח אם יש ייחוד מסויים לצוותים אלה. החשיבות בצוותים אלה לגבי הרדיו לא הייתה שיאמרו לנו מה דעתם על "היום הזה". זה שדור שיש לו האזנה רבה. החשיבות היתה לגבי תכניות למיעוטים. יש לנו שדורים שמלכתחילה מיועדים לאוכלוסייה מוגבלת במספרה, עד 10-15 אחוז.

א. רזיאל-נאור:

מה הן התכניות?

ד"ר יחיל:

תכניות ב ספרות, תכניות לימודיות.

ש. אלמוג:

זה שיא עולמי.

ד"ר יחיל:

כמי שהיה שגריר באיסלנד, אני חולק על כך. שם האחוז יותר גבוה.

ח. פינסקר:

"התכנית השלישית" של הבי.בי.סי, הייתה משודרת לאוכלוסייה של 150 מאזנים. וחשבז שכדאי לקיים אותה.

ד"ר יחיל:

השדורים למיעוטים הם מוצדקים. ולגביהם חשוב לקבל תגובות, מה מתכניות אלו מקבל הדים חיוביים ומה לא. בטלביזיה, כל זמן שיש לנו ערוץ אחד ואנו משדרים רק 3 שעות ביום, ומרביח הצופים מסתכלים בחמשים אחוז של התכניות המשודרות, אני מסופק אם יש משקל מיוחד לכמה מאות צופים.

היו"ר א. כץ:

וכאשר הטלביזיה תשדר 5 שעות?

ד"ר יחיל:

אז העניין ישתנה.

ומכאן לשאלותיה של חברת הכנסת רזיאל-נאור. היא שאלה איך נקבעה הבחירה של משדרי הספרות - מי בוחר ומי קובע? ושאלה שניה לגבי שידורים ספרותיים בשבת ובימי חול והאפשרות של שדורים חוזרים. אבקש את מר פינסקר להשיב על כך.

ח. פינסקר:

בסוגיה זו של תכניות דרמה שהזכרתי, אנו יושבים על המדוכה כבר תקופה ארוכה מאד, מיולי-אוגוסט שנה שעברה. בתחילה ישבו צוותים של אנשים שנחשבו אצלנו בקיאים בעניין, והגישו רשימת ארוכות של ספורים המתאימים לעיבוד. יש עלינו מגבלה קשה מאד. איננו יכולים עדיין לשדר ספרות עברית חיה, תוססת, בגלל בעיות קשות הכרוכות בזכויות יוצרים. אף על פי כן עיבדנו מה שניתן לעבד. רשימות אלו עברו שלוש ועדות של עובדי הטלביזיה וגם של מדור הדרמה של הרדיו.

נ. אליעד:

אני מבין שהיה ויכוח בעניין זכויות היוצרים, והוא נסתיים.

ד"ר יחיל:

אנו מנהלים מו"מ עם אקו"ם שנים. ומדי פעם הגענו להסכמים למספר שנים, ולעתים הגענו למשברים. ההסדר האחרון לגבי הרדיו שהיה בתקפו עד לפני כשנה היה, שאינו שילמנו לאקו"ם ברדיו 5,5% מההכנסות מאגרת הרדיו ו-5,5 אחוז מהכנסותינו משדורי פרסומת. והם היו חייבים לספק לנו את כל השירותים ולפצות כל בעלי זכויות היוצרים, בין שייצגו אותם ופין שלא ייצגו אותם. אנחנו לא היינו מרוצים מההסדר. לא רק שהוא נראה לנו יקר, אלא השירות לא סיפק אותנו. והצענו הצעות אחרות. אקו"ם עמדה על העקרון של אחוז מההכנסות מהאגרה ומשדורי הפרסומת. בסופו של דבר באנו לידי הסכם למסור את העניין העקרוני והמעשי גם יחד להכרעת בורור, ובאנו להסכם על הבורר, נשיא בית המשפט לשעבר השופט אולשן, ומה שיפסוק - יקום.

לגבי הטלביזיה שונה המצב. באנו להסכם עוד בשלב

ההקמה של הטלביזיה כאשר היא היתה במשך ראש הממשלה. הגענו להסכם

ב-1.1.69 לשלוש שנים. גם הסכם זה בנוסף על אחוז מהאגרה. אבל כאן

גמרנו הסכם על "זכויות קטנות", זאת אומרת לא כולל זכויות דרמטיות

וזכויות ספרותיות. אז לא ראינו שנוכל להגיע לשימוש רב בזכויות אלו.

ובאנו לידי הסכם על האחוז שאנו משלמים עבור "הזכויות הקטנות". ואז, במידה ואנו נזקקים לזכויות ספרותיות גדולות, אנו פונים פנינו והיה פער בין מה שדרשה אקו"ם ובין מה שנמסר לנו על המחירים בשוק העולמי. לנו נמסר שבאירופה מקובל לשלם 7 לירות ישראליות עבור דקה של יצירות ספרותיות. ואקו"ם דרשה 50 לירות. זה פער עצום. למרות זאת שילמנו כמה פעמים. חידשנו את המו"מ אתם כדי להגיע להסדר כולל. המו"מ לא נסתיים. אני מניח שנגיע לפורמולה שתאפשר לנו ליישב את הדברים; כי המקופחת היא דוקא היצירה הספרותית ישראלית. אחרי שיחה שקילמתי עם נציג אחד של אקו"ם, אני מקווה שנמצא את הפורמולה.

ח. פינסקר: לאחר שהצעות נחלבנו ונתגבשו בשלוש ועדות של עובדי הטלביזיה והרדיו, הובאו רשימות תכניות אלו לוועדת הספרות של הרשות. והועדה לספרות נתנה ברכה לרשימה הכוללת. מהועדות הועברה הרשימה לוועד המנהל ולמליאת רשות השדור, והרשימה בכללותה קיבלה אישור שם. כמובן שהועדה לספרות הכניסה שנויים בהצעות אלו ואחרות, וכך גם כל הפורומים האחרים.

בשאלותיה של חברת הכנסת רזיאל-נאור היתה התייחסות לספור "הרופא וגרושתו" של עגנון. אני מוכן לומר שהספורים של עגנון, סגנונם אינו מאפשר דרמטיזציה. "הרופא וגרושתו" הוא אחד הספורים המאפשרים עיבוד. אני גם חושב שספור זה ראוי לשדור.

לשאלתה השנייה של חברת הכנסת רזיאל-נאור, אמרתי שהיצירות הישראליות שתשודרנה בליל שבת, תזכינה לשדור חוזר. אשר ליתר התכניות המשודרות בליל שבת, כאשר יגדל מספר שעות השדור, נוכל לשוב ולשדר אותן שדור חוזר. נוכל לשוב ולשדר בשדור חוזר גם את האגדה לבית פרסייט.

ד"ר ח. יחיל: לשאלתנו של חבר הכנסת אליעד - המצאנו לחברי הועדה בכתב את הרשימה המלאה של חברי המליאה וחברי הועדות, שהן ברובן ועדות מייצעות שנבחרו על ידי מליאת רשות השדור. יש ועדות אחדות שהן ועדות ליד הועד המנהל; אלו הן ועדות ארגוניות, כמו הועדה לענין פצויים, או ועדת המכרזים או ועדת משמעת.

ד. קורן: לפי איזה קריטריונים נבחרים חברי הועדות?

ד"ר יחיל: נבחרו לוועדות חברים מביין חברי המליאה. והיות ולפי החוק יכולים להיות חברים גם מי שאינם חברים במליאה, הועדות הציעו צרופים נוספים שאושרו על ידי המליאה.

נ. אליעד: לא קבלנו רשימת חברי הועד המנהל.

ד"ר יחיל: אלה הם 7 חברים: היושב-ראש, עבדכם הנאמן, נ. שחם, מ. ביחן, ח. ברטוב, א. לנקין, משתתף בקביעות בישיבות הועד המנהל המנהל ח. קוברסקי של הרשות.

ד. קורן: האם מר קוברסקי יכול להיות חבר הועד המנהל בהיותו המנהל הכללי של משרד הפנים?

ד"ר יחיל: החוק קובע שלא יותר מ-2 מחברי הועד המנהל יהיו עובדי מדינה. הוא אחד מהם.

לשאלה השנייה, האם יש אפשרות לתרגם חמר יבוא גם לערבית - החשובה היא שלילית גם מטעמים תקציביים וגם מטעמים טכניים. כאשר יש 2 סרטי תרגום, הם מכסים את כל המסך.

לשאלה השלישית - האם לא הגיוני להגדיל את החלק המקורי על חשבון היבוא - הגיוני בהחלט. אם זה מעשי, זו שאלה אחרת. אנו מוגבלים הן על ידי ההנחיה והן על ידי הסרטים המצויים בשוק. אמנם כבר חרגנו מההנחיה שקבעה יחס של 50%-50% ואם כי אנו משדרים יותר מייצור מקומי, איננו חושב שבעתיד הקרוב נוכל לחרוג מזה בהרבה. גם לעתיד הרחוק, אני חושב שתמיד נשמור על אחוז של חמר מיוחבא, לא רק בגלל המחיר, גם כדי לעמוד בהתמודדות עם היצירה, וגם משום שיש הברים שאף פעם לא נוכל לייצר בשביל שוק כה מוגבל להצגה חד-פעמית ואולי במקרה הטוב חוזרת. זוהי בעייה של כל המדינות הקטנות. גם כאשר נהיה טובים יותר משהננו כיום, ונוכל להרשות לעצמנו יותר מבחינה תקציבית, אני מניח שגם אז היבוא יהווה 25 אחוז מינימום.

א. רזיאל-נאור: מה מקובל בארצות אחרות?

ד"ר יחיל: באיסלנד חלקו של היבוא הוא גדול יותר מאשר אצלנו.

ח. פינסקר: שיעור היבוא של מדינות גדולות מסתכם ב-20-15 אחוז. הבי.בי.סי מייבא 20-15 אחוז.

א. רזיאל-נאור: מה הם מייבאים?

ח. פינסקר: מערבוניים.

ד"ר יחיל: דוגמה בשבילנו יכולות להיות ארצות כמו נורבגיה ופינלנד - עמים לא גדולים ותרבותיים שיש להם טלביזיה מספר שנים ושפה מוגבלת לארצותיהם, והם צריכים לייבוא אחוז גדול.

לשאלתו של חבר הכנסת תמיר, האם יש תכנית לשדר לארצות ערב, השאלה היא כללית במקצת. צריך לזכור שהטלביזיה היא במידה מסוימת מכשיר פרובינציאלי שהיקף חדירתה מוגבל. אנו מגיעים לארצות אחרות במידה והן מגיעות אלינו.

ח. פינסקר: הטלביזיה מטבעה מוגבלת טכנית. טווח הקליטה הוא למעשה טווח הראייה. היום מדברים על קליטה ישירה מליובנינים. אז תהפוך הטלביזיה למכשיר קולט מארצות שונות כמו הרדיו.

נ. אליעד: בלבנון ובירדן קולטים אותנו.

ח. פינסקר: בלבנון ובירדן קולטים, אבל במצרים לא.

ד"ר יחיל: אשר לחלוקה התקציבית בין הטלביזיה ובין הרדיו, הדברים לא לגמרי מדויקים. אני בקשתי מאגף התקציבים שלנו את החמר. מענין שלגבי התכניות ההוצאה היא שווה; תכניות רדיו - 11,000 לירות ותכניות טלביזיה - 11,800 לירות.

ש. אלמוג: בטלביזיה 4 שעות שדור לעומת 48 ברדיו.

ד"ר יחיל: בשירותי הנדסה הרדיו עולה לנו יותר - 8,5 מליון לירות כנגד 6 מליון לירות בטלביזיה. יש לנו יותר גלים ברדיו. במינהל - ואני חולק על המספרים שקבלנו - 7 מליון לירות ברדיו ו-3 מליון לירות בטלביזיה. אני חושב שכאן טעו באגף התקציבים. אם ניקח חשלום רבות על השקעות בסך 1,6 מליון לירות, שהוא כולו על השקעות בטלביזיה, החלוקה אינה יכולה להיות כזאת. בסך הכל - 20 מליון לירות לטלביזיה ו-25 מליון לרדיו.

לשאלה השלישית, האם יש מבקר פנימי ברשות השדור, או רק מבקר המדינה. יש מבקר פנימי ומבקר המדינה המבקר את הרשות ככל גוף מבוקר.

לשאלתו האחרונה של מר תמיר, האם איננו חושבים להזמין מומחה עולמי - אנו קשורים בהסכם ייעוץ עם חברת סי.בי.אס. הסכם זה יפוג בקרוב. אינני יודע מה יוחלט על העתיד. מראשית חכוננה של הטלביזיה ועד היום נסתייענו בשירותי ייעוץ והדרכה של חברת סי.בי.אס. שזו אחת החברות הפרטיות הגדולות.

ה. גרוסמן: לעתים אני רואה את התכנית "משימה בלתי אפשרית" בביתי בקבוץ ולעתים בתל אביב, ואני שומעת תגובת החברים. והתגובה היא - מדוע נותנים סרטים כאלה ולא סרטים בעלי רמה אמנותית ובעלת חכך. ויש תגובה, שנותנים סרטים כאלה, מתוך הסכם בין הטלביזיה ובעלי בתי הקולנוע לא להקרין סרטים טובים, בכדי לא להתחרות אתם.

ש. אלמוג: אין לזה שחר.

ד"ר יחיל: אני בעצמי אינני אוהב את התכנית. אבל זה ענין של טעם. זה איננו ענין של רמה תרבותית. אני יודע שאנשים שאינם נולים מרמת ההשכלה שלי, אוהבים את התכנית, ומצפים לה ומסתכלים בה בענין רב. חתך הקהל איננו על פי רמות אינטלגנציה. כל אחד מתפרק בדרכים אחרות; אחד במשחק קלפים, השני בראיית סרט כזה.

א. רזיאל-נאור: האם אינכם חושבים שהיחס בין סרטי יבוא טובים ובין סרטי יבוא ברמה נמוכה, אינו מתאים?

ה. פינסקר: שעור היצור של סרטים טובים הוא נמוך מאד. מייצרים סרטים טובים; סרטים בינוניים וסרטים נחותים. הסרטים הטובים אפשר למנות על אצבעות כף יד אחת, והשגתם כרוכה במאמצים קשים. לפני שבועות אחדים ביקר אצלנו נשיא אחת החברות המייצרות סרטים לשוק העולמי. ואנו ספרנו לו שבגלל טעמים שונים של הצבור בארץ, אנו נוטים להחליף סדרות על 6 חדשים. הוא הזהיר אותנו: אם תחפשו את הטוב בשוק העולמי, תצליחו במשך שנתיים, ובסופו של דבר תמצו כל מה שטוב ולא יהיה במה למלא את החסר.

נ. כהן: אינני יודע אם אני צופה נחות. אבל אני וחברי דוקא מחכים ל"בואנזה" ול"משימה בלתי אפשרית", כי אנו באים הביחה עייפים, ואחרי יום עבודה קשה, במקום לצאת לקולנוע אנו רואים סרט זה. יש אנשים שסרטים אלה משמשים להם צורך. הטלביזיה אם היא מראה סרטים אלה, עונה על צורך רחב של אוכלוסייה לאו דוקא מהשכבות שאינן קוראות ספרים או לא סיימו אוניברסיטה. הטעם שונה. לא יכול להיות טעם משותף לגבי הטלביזיה. מי שאינו רוצה לראות "משימה בלתי אפשרית", שלא יראה. אני מסכים שיש לשנות שעות שדור סרטים כאלה.

אשר להתי הקולנוע, אנחנו עמדנו בפני לחצים שקיימים בכל העולם. בעלי בתי הקולנוע רצו למנוע מאתנו שדור סרטים טובים יותר. כתוצאה מהלחצים שלהם הכניסה המסת סעיף מיוחד בחוק, שאינו קיים בשום מקום בעולם, שמסדיר ענין זה בחוק. ונאמר בו שהשר ממונה - ולא הרשות - הוא הקובע את הפרופורציות ושעות השדור של סרטי עלילה. השר גילי הרציא תקנות המרשות לנו לשדר עד 4 שעות בשבוע במסגרת 24 שעות. וסרטים אלה יכולים להיות משודרים רק משעה

8 בערב. התאחדות בעלי בתי הקולנוע בארץ דאגה להטלת חרם על סוכני סרטים שימכרו סרטים לטלביזיה. לאחרונה השיג מר פינסקר סוכן שאינו חשש מהתאחדות בעלי הקולנוע והוא מוכן למכור סרטים. ואמנם, בתכנון הקייץ יש סדרה של סרטים.

היו"ר א. כץ: אני מודה לאנשי רשות השדור על ההסברים והתשובות לשאלות חברי הועדה.

הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.30